

Wpływ wielkości ekonomicznej i typu rolniczego gospodarstw rolniczych na charakter strategii płynności finansowej

Tomasz Felczak*

Streszczenie: *Cel* – Celem opracowania była identyfikacja wpływu wielkości ekonomicznej i typu rolniczego gospodarstw rolniczych na charakter stosowanej strategii płynności finansowej.

Metodologia badania – Strategie płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko wyznaczone zostały za pomocą wskaźnika syntetycznego. Wpływ wielkości ekonomicznej i typu rolniczego gospodarstw określono na podstawie testu ANOVA rang Kruskala-Wallisa i testu mediany.

Wynik – Specyfika prowadzonej produkcji rolniczej, a w szczególności udział produkcji roślinnej, w istotny sposób różnicowała podejście zarządzających do ryzyka utraty płynności finansowej. Poziom wykazywanej przez gospodarstwa rolnicze nadwyżki bezpośrednio nie wpływał istotnie na charakter stosowanej strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko.

Oryginalność/wartość – Próba identyfikacji wpływu wielkości ekonomicznej i typu rolniczego gospodarstw na zróżnicowanie strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko.

Słowa kluczowe: kapitał obrotowy netto, strategia płynności finansowej, gospodarstwa rolnicze

Wprowadzenie

Zarządzanie majątkiem obrotowym i źródłami jego finansowania w przedsiębiorstwie stanowi istotny zakres problematyki finansów. Pierwsze rozważania nad czynnikami wpływającymi na poziom kapitału obrotowego i problemami przedsiębiorstw wynikającymi z jego niedoboru sięgają lat pięćdziesiątych XX wieku (Sagan 1955: 121–129). Kapitał obrotowy netto definiowany jest jako część aktywów obrotowych, która pozostałaby w dyspozycji przedsiębiorstwa po uregulowaniu wszystkich zobowiązań krótkoterminowych, stanowiąc tym samym bufor bezpieczeństwa sprzyjający zachowaniu w jednostce płynności finansowej (Sierpińska, Jachna 2005: 55).

Identyfikacja istotności decyzji zarządzających w obszarze zarządzania kapitałem obrotowym netto doprowadziła do sformułowania odpowiednich wytycznych w tym zakresie. Właściwe zarządzanie kapitałem obrotowym netto w przedsiębiorstwie powinno prowadzić do optymalizacji wielkości i struktury aktywów obrotowych z punktu widzenia

* mgr Tomasz Felczak, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Wydział Nauk Ekonomicznych, Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw, Zakład Finansów Przedsiębiorstw i Rachunkowości, ul. Nowoursynowska 166, 02-787 Warszawa, e-mail: tomasz_felczak@sggw.pl.

minimalizacji kosztów utrzymania tych aktywów. Ponadto powinno przyczyniać się to do utrzymania stałej płynności finansowej, czyli stałej zdolności przedsiębiorstwa do wywiązywania się z bieżących zobowiązań oraz kształtowania takiej struktury źródeł finansowania aktywów obrotowych, która sprzyjałaby minimalizacji kosztów ich finansowania (Kopiński 2001: 72).

Badania nad potencjalnym wpływem zarządzania kapitałem obrotowym na sytuację finansową przedsiębiorstw doprowadziły do zidentyfikowania ujemnej zależności między poziomem kapitału obrotowego a dochodowością prowadzonej działalności. Walker wskazał na powiązanie ryzyka utraty płynności finansowej i dochodowości prowadzonej działalności (Walker 1967: 33). Na tej podstawie sformułowano koncepcję strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko, która wynika z konieczności pogodzenia dwóch przeciwstawnych celów, jakie stoją przed przedsiębiorstwem. Zarządzający przedsiębiorstwem dążą do maksymalizacji wartości dla właścicieli, co wymaga odpowiedniego poziomu i struktury kapitału obrotowego, jak również, minimalizacji ryzyka utraty płynności finansowej, którego przyczyną jest niewystarczający poziom i struktura kapitału obrotowego (Wędzki 2003: 121).

Charakterystyczną cechą strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko jest prezentacja skrajnych modelowych strategii, co pozwala pokazać odmiennosc celów jakim służą (Kubiak 2005: 85). Powszechnie uznaje się, iż konserwatywne podejście wiąże się z mniejszym ryzykiem i zwrotem z zainwestowanego kapitału, podczas gdy agresywne podejście do strategii wiąże się z wyższym zwrotem z zainwestowanego kapitału i większym ryzykiem utraty płynności finansowej (Padney 2009: 400).

Zapotrzebowanie na określone składniki aktywów obrotowych uzależnione jest od specyfiki prowadzonej działalności gospodarczej. Ponadto struktura i poziom wykorzystywanego kapitału obcego kształtowana jest przez szereg czynników zewnętrznych. Skłonność wierzycieli do udzielania kredytu handlowego bądź bankowego wynika z oceny atrakcyjności i poziomu rozwoju danej branży. Badania wskazują, iż poziom utrzymywanej płynności finansowej, jak również charakter stosowanej strategii, powiązany jest z rodzajem działalności i przynależnością branżową (Hawawini i in. 1986: 23).

Szczególnym przykładem specyfiki branżowej jest kształtowanie relacji w obrębie struktury majątku obrotowego oraz źródeł jego finansowania gospodarstw rolniczych. Zarządzanie kapitałem obrotowym netto w gospodarstwach rolniczych, wymaga uwzględnienia specyfiki rolnictwa, które należy do branż o szczególnie długim cyklu wytwarzania. W istotny sposób różnicuje to działalność gospodarstw rolniczych, w porównaniu z branżą pozarolniczą (Wasilewski 2004: 34). W zależności od szczegółowej specjalizacji gospodarstw rolniczych produkcja rolnicza może wykazywać charakter sezonowy, sprzyjając tym samym utrzymywaniu wysokiego poziomu aktywów obrotowych (Siudak 1999: 196).

Projekt został sfinansowany ze środków Narodowego Centrum Nauki przyznanych na podstawie decyzji nr 2011/03/N/HS4/03090.

1. Cel i metody badań

Celem opracowania była identyfikacja wpływu wielkości ekonomicznej i typu rolniczego gospodarstw rolniczych na charakter stosowanej strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko, mierzonej wskaźnikiem syntetycznym.

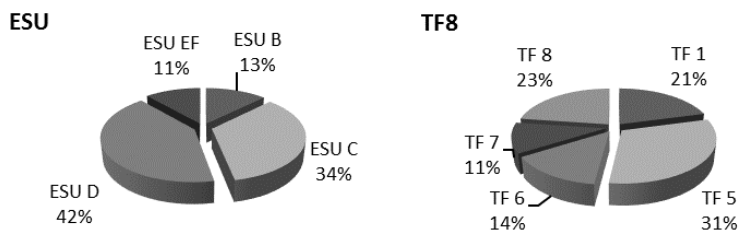
Wykorzystany materiał liczbowy pochodził z bazy europejskiego systemu zbierania danych rachunkowych z gospodarstw – Farm Accountancy Data Network (FADN)¹. W polu obserwacji FADN znajdują się gospodarstwa towarowe, mające zasadniczy udział w tworzeniu wartości dodanej rolnictwa. Przyjęte w opracowaniu zakresy i oznaczenia grup gospodarstw wynikają z metodologii stosowanej w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowym Instytucie Badawczym (IERiGŻ-PIB), który stanowi Agencję Łącznikową. W badanym okresie grupa gospodarstw rolniczych obejmowała 965 jednostek, które funkcjonowały w ramach FADN. Badane gospodarstwa rolnicze pochodziły z regionu Mazowsze i Podlasie, wyodrębnionego w celu zbierania danych rachunkowych, obejmującego terytorium województw: mazowieckiego, łódzkiego, lubelskiego oraz podlaskiego. Wybór regionu Mazowsze i Podlasie podyktowany był średnią wielkością gospodarstw rolniczych oraz umiarkowaną intensywnością prowadzonej produkcji (Osuch i in. 2004: 6). W ramach systemu zbierania danych rachunkowych z gospodarstw występuje opóźnienie w publikacji zagregowanych danych. W trakcie realizacji badań dane z roku 2011 były najnowsze.

Badane gospodarstwa pogrupowane zostały na podstawie wielkości ekonomicznej i typu rolniczego. Wielkość ekonomiczna gospodarstwa rolniczego określana jest sumą standardowych nadwyżek bezpośrednich wszystkich działalności występujących w gospodarstwie (Goraj i in. 2005: 69) i wyrażana jest za pomocą ESU². W badaniach celowo pominięto najmniejsze gospodarstwa (2 do 4 ESU) będące w polu obserwacji FADN, gdyż na ogół są to gospodarstwa o charakterze socjalnym i trudno mówić w nich o zastosowaniu strategii zachowania płynności finansowej. Drugim kryterium grupowania obiektów był typ rolniczy gospodarstwa, określany na podstawie udziału poszczególnych działalności w tworzeniu ogólnej wartości standardowej nadwyżki bezpośredniej w gospodarstwie (Osuch i in. 2010: s. 10). W badaniu wykorzystane zostały tylko wybrane typy rolnicze gospodarstw, reprezentujące największą liczbę jednostek oraz odróżniające się specyfiką prowadzonej działalności rolniczej. Na podstawie Wspólnotowej Typologii Gospodarstw Rolniczych w badaniu zostały uwzględnione gospodarstwa o typie: **uprawy polowe (TF 1), krowy mleczne (TF 5), zwierzęta żywione w systemie wypasowym (TF 6), zwierzęta ziarnożerne (TF 7) i mieszane (TF 8)**.

¹ Farm Accountancy Data Network (FADN) to europejski system zbierania danych rachunkowych z gospodarstw rolnych, którego formalne kształtowanie rozpoczęło się w 1965 r. (Rozporządzenie Rady EWG nr 79/65/ EWG).

² Europejska Jednostka Wielkości (ESU) jest parametrem służącym do określania wielkości ekonomicznej gospodarstwa rolnego ustalonej na podstawie standardowych nadwyżek bezpośrednich gospodarstwa. Jedno ESU odpowiada równowartości 1200 euro.

Na rysunku 1 zaprezentowano strukturę badanej populacji gospodarstw rolniczych w roku 2011. Na podstawie kryterium wielkości ekonomicznej gospodarstw, największy udział (42%) stanowiły jednostki z grupy *D* (średnio duże) charakteryzujące się poziomem ESU 16÷40. Najmniejszy udział w populacji stanowiły gospodarstwa o najwyższej sile ekonomicznej *EF* (duże i bardzo duże), o wielkości ekonomicznej powyżej 40 ESU. Gospodarstwa o wielkości ekonomicznej 4÷8 ESU (małe – B), stanowiły 13% badanej populacji, a pozostałe 34% gospodarstw tworzyła grupa *C* (średnio małe, 8÷16 ESU). Wśród grup gospodarstw według typu rolniczego największy udział przypadł gospodarstwom o typie *krowy mleczne* (TF5). Gospodarstwa o wielokierunkowej produkcji (mieszane TF 8) stanowiły 23% badanej populacji.

Rysunek 1. Struktura badanych gospodarstw w zależności od typu rolniczego (TF) i wielkości ekonomicznej (ESU)

Źródło: opracowanie własne.

W celu określenia całkowitej strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko wykorzystano metodę liniowego porządkowania obiektów wielocechowych (StatSoft Polska 2012: 21). W porządkowaniu obiektów w celu uwzględnienia wielu aspektów strategii płynności finansowej zastosowano syntetyczny wskaźnik, który polega na zastąpieniu danego zespołu cech jednym wskaźnikiem, określającym syntetycznie wielkość obiektu ze względu na te cechy (Balicki 2009: 325). W celu wyznaczenia wskaźnika syntetycznego strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko wykorzystano wskaźniki finansowe stosowane w strategiach cząstkowych (Wędzki 2003: 128–164). W badaniach wykorzystano wskaźniki: poziomu aktywów operacyjnych, płynności aktywów obrotowych, poziomu operacyjnych zobowiązań bieżących, płynności zobowiązań bieżących, aktywów oborowych i operacyjnych zobowiązań. Normalizacji surowych wartości wskaźników finansowych i wyznaczenia wskaźnika syntetycznego dokonano według wzorów:

- dla stymulant $\rightarrow x'_{ij} = (x_{ij} - \min_i \{x_{ij}\}) / (\max_i \{x_{ij}\} - \min_i \{x_{ij}\})$,
- dla destymulant $\rightarrow x'_{ij} = (\max_i \{x_{ij}\} - x_{ij}) / (\max_i \{x_{ij}\} - \min_i \{x_{ij}\})$,
- $W = 100 \times \sum_{j=1}^m (\alpha_j x'_{ij})$,

gdzie: m jest liczbą cech branych pod uwagę, α_j – wagą j -tej zmiennej.

Charakter stosowanej całkowitej strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko określono na podstawie poziomu wskaźnika syntetycznego. Dobór stymulant i destymulant zmierzał do przypisania jednostkom o strategii konserwatywnej wyższej liczby punktów.

Normalność rozkładu wartości wskaźnika syntetycznego całkowitej strategii płynności finansowej w poszczególnych przedziałach wielkości ekonomicznej i badanych typach rolniczych gospodarstw został zbadany testem Shapiro-Wilka. We wszystkich przedziałach wielkości ekonomicznej i badanych typach rolniczych gospodarstw, test Shapiro-Wilka doprowadził do odrzucenia hipotezy zerowej, o normalności rozkładu wartości syntetycznego wskaźnika strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko, przy przyjętym poziomie istotności $p = 0,05$.

W celu określenia istotności zróżnicowania wskaźnika syntetycznego całkowitej strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko w gospodarstwach rolniczych pogrupowanych według wielkości ekonomicznej i typu rolniczego wykorzystano jednoczynnikową analizę wariancji. Podstawą analizy wariancji jest możliwość rozbicia sumy kwadratów wariancji całkowitej dla wszystkich wyników obserwacji na sumę kwadratów opisującą zmienność wewnątrz prób i sumę kwadratów opisującą zmienność między grupami (Stanisz 2006: 261). Ze względu na niespełnienie założenia klasycznej analizy wariancji, w zakresie rozkładu normalnego badanej zmiennej w poszczególnych grupach zastosowano test ANOVA rang Kruskala-Wallisa, który jest nieparametrycznym odpowiednikiem jednoczynnikowej analizy wariancji. Test ten sprawdza hipotezę, że k niezależnych próbek pochodzi z tej samej populacji (Stanisz 2006: 373–386). Hipotez zerowa zakłada brak istotnego statystycznie wpływu czynnika grupującego na badaną cechę, wobec hipotezy alternatywnej, zakładającej wpływ czynnika na przynajmniej pewne pary grup w populacji generalnej. Odrzucenie H_0 następuje przy poziomie statyki testowej $p < 0,05$.

Istotność statystyczną różnic między grupami w poszczególnych kryteriach grupowania zbadano z wykorzystaniem testu mediany. Test mediany jest mniej dokładną wersją testu ANOVA rang Kruskala-Wallisa w tym sensie, że testująca statystyka jest budowana w oparciu o obliczoną w każdej próbie liczbę przypadków, które wypadają powyżej lub poniżej wspólnej mediany, grupując tym samym uzyskane wyniki w tablicy kontyngencji $2 \times k$ (liczba prób). Następnie obliczana jest wartość statystyki chi-kwadrat, podobnie jak w teście niezależności (Stanisz 2006: 390). Hipoteza zerowa testu mediany zakłada jednakowe oddziaływanie czynnika grupującego i odrzucana jest przy poziomie statyki testowej $p < 0,05$.

Analizy statystyczne zostały przeprowadzone z wykorzystaniem pakietu STATISTICA 10.

2. Wyniki badań

W tabeli 1 zaprezentowano średni poziom, odchylenie standardowe i medianę poziomu syntetycznego wskaźnika płynności finansowej w zależności od grupy wielkości ekonomicznej gospodarstw rolniczych.

Tabela 1

Wielkość ekonomiczna gospodarstw a poziom wskaźnika syntetycznego strategii płynności finansowej

Dane	Wielkość ekonomiczna gospodarstw				Ogółem
	ESU B	ESU C	ESU D	ESU EF	
Średnia	69,81	69,23	68,55	68,69	68,96
Odchylenie standardowe	7,01	8,47	7,86	8,10	8,00
Mediana	70,46	70,14	69,74	69,88	70,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie FADN-PL.

Wraz ze wzrostem wielkości ekonomicznej gospodarstw od 4 do 40 ESU następował spadek poziomu wskaźnika syntetycznego płynności finansowej, wskazując na zmniejszenie konserwatyizmu stosowanych strategii. W przedziałach o wielkości ekonomicznej gospodarstw powyżej 16 ESU stosowana strategia płynności finansowej była nieznacznie bardziej agresywna niż średnia w całej populacji. W gospodarstwach z przedziału wielkości ekonomicznej *ESU B* odnotowano najwyższy poziom konserwatyizmu stosowanych strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko. Z racji na odrzucenie testem Shapiro-Wilka hipotezy zerowej o normalności rozkładu poziomu syntetycznego wskaźnika strategii płynności finansowej w grupach w tabeli 1 zaprezentowano również medianę tego wskaźnika. Analiza poziomu mediany wskazała na jeszcze mniejsze zróżnicowanie syntetycznego wskaźnika strategii płynności finansowej w przedziałach wielkości ekonomicznej gospodarstw. Różnica między medianami grup gospodarstw o wielkości ekonomicznej *ESU B* i *ESU D* wyniosła 0,72 pkt, wskazując na małe zróżnicowanie. Ponadto mediana poziomu wskaźnika syntetycznego płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko w żadnym z badanych przedziałów wielkości ekonomicznej gospodarstw nie różniła się znacząco od mediany dla całej populacji.

Poziom wskaźnika syntetycznego płynności finansowej w poszczególnych grupach został zbadany testem mediany, w którym wskazano brak podstaw do odrzucenia hipotezy zerowej o jednakowym oddziaływaniu czynnika grupującego na poziom badanego zjawiska ($p = 0,706$). Do podobnych wniosków doprowadził test ANOVA rang Kruskala-Wallis, w którym stwierdzono brak istotnego statystycznie wpływu czynnika grupującego na badaną cechę ($p = 0,528$). Wyniki badań wskazują na brak wpływu wartości standardowej nadwyżki bezpośredniej (w przyjętych przedziałach wielkości ekonomicznej), na zasadnicze różnice w charakterze stosowanej w gospodarstwach rolniczych strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko.

W tabeli 2 przedstawiono średni poziom, odchylenie standardowe i medianę poziomu syntetycznego wskaźnika płynności finansowej w zależności do typu rolniczego gospodarstw.

Tabela 2

Typ rolniczy gospodarstw rolniczych a poziom wskaźnika syntetycznego płynności finansowej

Dane	Typ rolniczy					Ogółem
	TF 1	TF 5	TF 6	TF 7	TF 8	
Średnia	71,16	67,09	67,86	70,33	69,52	68,96
Odchylenie standardowe	8,37	8,42	7,07	7,17	7,35	8,00
Mediana	73,32	67,96	68,66	71,59	70,25	70,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie FADN-PL.

Najwyższym poziomem konserwatywności stosowanej strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko charakteryzowały się gospodarstwa o typie rolniczym **uprawy polowe** (TF 1). Zarówno średnia, jak i mediana poziomu syntetycznego wskaźnika płynności finansowej była w nich najwyższa. Charakter stosowanej strategii płynności finansowej w gospodarstwach z grupy TF 1 wynikać mógł ze specyfiki prowadzonej produkcji roślinnej i momentu bilansowego stosowanego w Farm Accountancy Data Network, który przypada na 31.12. Producenci zbóż przechowują produkty w oczekiwaniu na wyższy poziom cen, co wpływa na wzrost poziomu zapasów. Ponadto z racji sezonowości prowadzonej produkcji zarządzający gospodarstwami, o typie rolniczym **uprawy polowe**, utrzymują wyższe rezerwy gotówki w związku z niezbędnymi nakładami na rozpoczęcie upraw w kolejnym roku. Najniższy poziom wskaźnika syntetycznego strategii płynności finansowej odnotowano w gospodarstwach o typie rolniczym **krowy mleczne** (TF 5). Bardziej agresywne podejście do strategii płynności finansowej zarządzających gospodarstwami z grupy TF 5 wynika z regularności produkcji i sprzedaży. Brak możliwości przechowywania mleka surowego i regularne fakturowanie sprzedaży sprzyja minimalizowaniu udziału środków pieniężnych w aktywach gospodarstw o typie rolniczym **krowy mleczne**.

Istotność stwierdzonych różnic poziomu wskaźnika syntetycznego płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko w gospodarstwach grupowanych według typu rolniczego zweryfikowano statystycznie. Test mediany doprowadził z dużym prawdopodobieństwem ($p = 0,00$) do odrzucenia hipotezy zerowej o jednakowym oddziaływaniu czynnika grupującego na poziom badanego zjawiska. Wniosek ten został potwierdzony testem ANOVA rang Kruskala-Wallisa, w którym odrzucono hipotezę zerową o braku istotnego statystycznie wpływu czynnika grupującego na badaną cechę ($p = 0,00$). Wyniki testu prowadzą do konkluzji, iż typ rolniczy gospodarstw istotnie statystycznie wpływa na wysokość wskaźnika syntetycznego płynności finansowej. Specyfika prowadzonej produkcji i rynku, na którym produkty są sprzedawane, wpływa na poziom utrzymywanych składników aktywów obrotowych, jak również na wykorzystanie krótkoterminowego finansowania kapitałem obcym.

W celu pogłębienia analiz w tabeli 3 przedstawiono wyniki porównań wielokrotnych między poszczególnymi typami rolniczymi gospodarstw. Porównania wielokrotne umożliwiły wyodrębnienie dwóch grup typów rolniczych gospodarstw o różnym poziomie wskaźnika syntetycznego płynności finansowej. Na podstawie przeprowadzonych porównań zidentyfikowano brak statystycznie istotnych różnic w poziomie wskaźnika syntetycznego płynności finansowej w gospodarstwach o typie rolniczym **krowy mleczne (TF 5)** i **zwierzęta żywione w systemie wypasowym (TF 6)**. Wskazane typy rolnicze gospodarstw charakteryzują się najniższym poziomem konserwatywności stosowanej strategii. Zbliżony poziom wskaźnika syntetycznego płynności finansowej wynikać może z charakteru prowadzonej przez te gospodarstwa produkcji. Zarówno w gospodarstwach o typie *TF 5* i *TF 6*, działalnością podstawową jest hodowla bydła mlecznego (krowy mleczne) lub mięsnego (zwierzęta żywione w systemie wypasowym). Może to wpływać na zbliżoną wycenę zapasów, w szczególności niskiej wartości pasz objętościowych, oraz wycenę stada podstawowego.

Tabela 3

Wartość p dla porównań wielokrotnych testu ANOVA rang Kruskala-Wallisa poziomu wskaźnika syntetycznego płynności finansowej dla zmiennej grupującej typ rolniczy

Lp.	Typ rolniczy gospodarstwa TF					
	TF 1	TF 5	TF 8	TF 6	TF 7	
1	TF 1		0,0000*	0,0291*	0,0000*	1,0000
2	TF 5	0,0000*		0,0041*	1,0000	0,0003*
3	TF 8	0,0291*	0,0041*		0,2342	1,0000
4	TF 6	0,0000*	1,0000	0,2342		0,0184*
5	TF 7	1,0000	0,0003*	1,0000	0,0184*	

* różnice między grupami istotne statystycznie

Źródło: opracowanie własne na podstawie FADN-PL.

Druga grupa typów rolniczych gospodarstw charakteryzowała się znacznie bardziej konserwatywnym podejściem do strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko. Zarządzający gospodarstwami o typach rolniczych **uprawy polowe (TF 1)**, **zwierzęta ziarnożerne (TF 7)** i w mniejszym stopniu typu rolniczego **mieszane (TF 8)** utrzymywali wyższy poziom aktywów obrotowych i w mniejszym stopniu korzystali z finansowania krótkoterminowym kapitałem obcym. Podobieństwa stosowanych strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko w typach rolniczych *TF 1* i *TF 8* wynikały z dużego udziału produkcji roślinnej i związanej z nim specyfiki. Konserwatywność stosowanych strategii w gospodarstwach o typie rolniczym **zwierzęta ziarnożerne** wynikać mógł z wysokiej wyceny zapasów pasz, które zwiększyły udział aktywów obrotowych w sumie bilansowej.

Uwagi końcowe

Celem opracowania była identyfikacja wpływu wielkości ekonomicznej i typu rolniczego gospodarstw rolniczych na charakter stosowanej strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko, mierzonej wskaźnikiem syntetycznym.

Na podstawie przeprowadzonych badań sformułowano następujące wnioski:

1. Poziom wykazywanej przez gospodarstwa rolnicze nadwyżki bezpośredniej nie wpływał istotnie na charakter stosowanej strategii płynności finansowej w ujęciu dochód–ryzyko. Bez względu na skalę prowadzonej produkcji, zarządzający nie różnicowali zasadniczo poziomu akceptowanego ryzyka utraty płynności finansowej.
2. Specyfika prowadzonej produkcji rolniczej w istotny sposób różnicowała zaobserwowane w gospodarstwach rolniczych relacje kapitałowo-majątkowe, a tym samym poziom syntetycznego wskaźnika płynności finansowej. Duży udział produkcji roślinnej w przychodach lub zapasach gospodarstw przyczyniał się do wzrostu konserwatyzmu stosowanej strategii płynności finansowej. Wyższy poziom ryzyka przyrodniczego i długi cykl produkcji przyczyniał się do minimalizacji skłonności zarządzających do ryzyka utraty płynności finansowej. Natomiast zarządzający gospodarstwami o dużym udziale w przychodach produkcji zwierzęcej przyjmowali bardziej agresywne podejście do strategii płynności finansowej. Większa regularność wpływów ze sprzedaży umożliwiała zarządzającym tymi gospodarstwami efektywniejsze wykorzystanie kapitału obcego.

Literatura

- Balicki A. (2009), *Statystyczna analiza wielowymiarowa i jej zastosowania ekonomiczno-społeczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Goraj L., Skarżyńska A., Ziętek I. (2005), *Metodologia SMG 2002 dla typologii gospodarstw rolnych w Polsce*, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Hawawini G., Viallet C., Vora A. (1986), *Industrial Influence on Corporate Working Capital Decisions*, Sloan Management Review.
- Kopiński A. (2001), *Zarządzanie finansami przedsiębiorstw. Metody i zastosowania*, Wydawnictwo Forum Naukowe, Poznań–Wrocław.
- Kubiak J. (2005), *Hierarchia krótkoterminowych źródeł finansowania przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
- Osuch D., Goraj L., Skarżyńska A., Grabowska K. (2004), *Plan wyboru próby gospodarstw rolnych polskiego FAND 2004*, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Osuch D., Zmarzłowski K. (2010), *Wyniki standardowe uzyskane przez gospodarstwa rolne w polskim FADN, region Mazowsze i Podlasie*, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Pandey I.M. (2009), *Essentials of Financial Management*, Vikas Publishing House PVT LTD, New Delhi.
- Pułaska-Turyna B. (2011), *Statystyka dla ekonomistów*, Difin, Warszawa.
- Rozporządzenie Rady nr 79/65/EWG z dnia 15 czerwca 1965 r. ustanawiające sieć zbierania danych rachunkowych o dochodach i prowadzonej działalności gospodarczej gospodarstw rolnych w Europejskiej Wspólnocie Gospodarczej (DzU L 109 z 23.6.1965, s. 1859).
- Sagan J. (1955), *Towards a Theory of Working Capital Management*, The Journal of Finance, May.
- Stanisz A. (2006), *Przystępny kurs statystyki z zastosowaniem STATISTICA PL na przykładach z medycyny*, t. 1, StatSoft Polska Sp. z o.o., Kraków.
- Walker W.E. (1967), *Towards a Theory of Working Capital*, The Engineering Economist, Winter.

- Wasilewski M. (2004), *Ekonomiczno-organizacyjne uwarunkowania gospodarowania zapasami w przedsiębiorstwach rolniczych*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa.
- Wędzki D. (2003), *Strategie płynności finansowej przedsiębiorstwa. Przepływy pieniężne a wartość dla właścicieli*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków.
- Sierpińska M., Jachna T. (2005), *Ocena przedsiębiorstwa według standardów światowych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Siudak M. (1999), *Zarządzanie finansami przedsiębiorstwa*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa.
- StatSoft Polska (2012), *Analizy wielowymiarowe* (materiały kursowe).

THE IMPACT OF THE ECONOMIC SIZE AND FARMING TYPE OF AGRICULTURAL FARMS ON NATURE OF LIQUIDITY STRATEGIES

Abstract: *Purpose* – The purpose of the study was to identify the impact of the economic size and farming type of agricultural farms on the nature of liquidity strategies in terms of income-risk.

Design/Methodology/approach – The nature of liquidity strategies in terms of income-risk was based on the synthetic indicator. The impact of economic size and farming type of farms on nature of financial liquidity strategy was determined by Kruskal-Wallis ANOVA test and median test.

Findings – The nature of agricultural production and especially share of crop production differentiated approach to the liquidity risk management. The level of farm gross margin did not affect significantly on the nature of the financial liquidity strategies in terms of income-risk.

Originality/value – Identify the impact of the economic size and framing type of agricultural farms on nature of liquidity strategies in terms of income-risk.

Keywords: working capital, financial liquidity strategy, agricultural farms

Cytowanie

- Felczak T. (2014), *Wpływ wielkości ekonomicznej i typu rolniczego gospodarstw rolniczych na charakter strategii płynności finansowej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 804, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 67, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 201–210; www.wneiz.pl/frfu.